

УДК 342.4

DOI: 10.33663/1563-3349-2026-100-73

ISSN 1563-3349

М. В. МАРЧУК

ПРАВОВА ПРИРОДА ЦЕНЗІВ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ

Проаналізовано проблематику правової природи цензів у вітчизняній правовій науці крізь призму виборчих цензів, Досліджено сутність, характеристики та особливості інших різновидів цензів як правового явища, що відіграє важливу роль у здійсненні громадянами України свого конституційного права на участь в управлінні державними справами.

Детально розглянуто тлумачення як самого терміна «ценз» в юридичній енциклопедичній літературі та працях вітчизняних учених, так і відображення внутрішньої природи цього явища, його соціально-правового призначення, формальної визначеності та функціональної ролі в системі державотворення. Зроблено акцент на особливостях цензів у конституційному праві на основі виокремлення та аналізу їх ознак. Розкрито сутність правової природи цензів та сформульовано поняття цензів як з формально-юридичної, так і філософської точки зору.

Ключові слова: Конституція України, конституційне право, законодавство, державотворення, цензи, виборчі цензи.

Marchuk Maryna. Legal nature of qualifications in constitutional law

The issues of studying the legal nature of qualifications in domestic legal science through the prism of electoral qualifications have been analyzed and a more qualitative and complete study of the essence, characteristics and features of other types of qualifications as a legal phenomenon that plays an important role in the exercise by citizens of Ukraine of their constitutional right to participate in the management of state affairs has been made.

The interpretation of the term qualification itself, contained in legal encyclopedic literature and formulated by well-known domestic scholars, as well as the reflection of the internal nature of this phenomenon, its socio-legal purpose, formal certainty and functional role in the state-building system, is considered in detail. Emphasis is placed on the features of qualifications in constitutional law based on the isolation and analysis of their features.

The essence of the legal nature of qualifications is revealed and the concept of qualifications is formulated from both a formal-legal and philosophical point of view.

Key words: *Constitution of Ukraine, constitutional law, legislation, state formation, qualifications, electoral qualifications.*

Актуальність теми. З огляду на фундаментальну трансформацію сучасного українського суспільства та необхідність вироблення ефективної процедури формування і функціонування вітчизняних органів публічної влади актуалізується питання розуміння правової природи цензів, які в своїй основі передбачають умови й вимоги до громадян, що претендують набути певного статусу або реалізувати своє конституційне право, передусім право на участь в управлінні державними справами.

Метою статті є розкриття правової природи та форми цензів у конституційному праві, виокремлення та аналіз їх ознак й визначення їх поняття.

Методи дослідження. В основу статті покладено діалектичний та формально-юридичний методи дослідження, які дали можливість розкрити правову природу цензів як конституційно-правового феномена державного будівництва.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній правовій науці правова природа цензів в основному досліджувалася крізь призму виборчих цензів. Цією проблематикою займалися такі вчені-конституціоналісти, як М. Баймуратов, О. Батанов, І. Глиняний, Б. Кофман, Ю. Ключковський, О. Марцеляк, В. Нестерович, В. Шаповал та інші. Водночас поза увагою науковців залишалися інші різновиди цензів, які відіграють важливу роль у реалізації громадянами України свого конституційного права на участь в управлінні державними справами.

У довідковій літературі термін «ценз» тлумачиться як умова допущення особи до користування тими чи іншими політичними правами [1, с. 196]. В юридичній енциклопедичній літературі ценз здебільшого подається як: (лат. *sensus* – оцінка майна, облік, перепис, підрахунок). 1) У Давньому Римі періодичний (раз на 5 років) перепис громадян та їх майна. 2) У Середні віки в Західній та Центральній Європі подать, сплачувана сеньйораті за користування належною йому землею. 3) У статистиці – межа, що відокремлює

спостережувані об'єкти, які мають одну або кілька характерних ознак. 4) У сучасному виборчому праві – встановлені конституціями і законами обмеження та вимоги до учасників виборів (осілості, віковий Ц.) [2, с. 348]. Багатомовний юридичний словник-довідник поняття цензу трактує як: «1. перепис населення; 2. підрахунок; 3. опис майна; 4. список (борговий); 5. ценз (виборчий); 6. прибуток; податок. Англійською: census – як перепис населення. 1) у Стародавньому Римі – це періодичний перепис майна громадян для відповідного розподілу їх на податкові розряди; 2) умови допущення особи до користування тими або іншими політичними правами» [3, с. 193]. Вільна енциклопедія: виборчий ценз (лат. census від лат. Senseo, що перекладається як «роблю перепис», «опис») – являє собою встановлені в конституції або законах умови, що обмежують коло осіб, які мають право брати участь у виборах [4]. Велика українська енциклопедія: ценз виборчий (лат. senseo – роблю опис, перепис) – це встановлена на законодавчому рівні умова, що обмежує допуск фізичної особи до набуття і здійснення нею свого виборчого права і регламентує таким чином пасивне (право бути обраним) і активне (право голосувати) виборчі права особи [5].

У наукових джерелах «ценз» тлумачиться як визначені нормами права обмеження щодо відповідних особистісних характеристик людини стосовно реалізації певних прав і свобод громадян за певними ознаками, зокрема: за статтю, національністю, освітою (освітній ценз), віком (віковий ценз), статком (майновий ценз) тощо. Зокрема, на такій позиції стоїть вітчизняний науковець В. М. Панасюк, який стверджує, що поняття цензу охоплює набір таких різноманітних параметрів (кваліфікацій, обмежень, допусків тощо), які дають змогу реалізовувати права, свободи чи повноваження особи відповідно до легальної та легітимної мети, суспільних потреб, доцільності та ефективності функціонування держави та суспільства. А щодо виборчих цензів учений зазначає, що це система умов і обмежень, встановлених для здійснення активного чи пасивного виборчого права громадян; являють собою передбачені конституцією країни чи профільним, як правило виборчим, законодавством спеціальні умови чи вимоги (умови) щодо осіб для отримання чи здійснення ними виборчого права [6, с. 48]. О. В. Марцеляк вважає, що виборчий ценз – це передбачена конституцією/виборчим законодавством кваліфікаційна

умова (вимога) щодо фізичних осіб для отримання чи здійснення ними виборчого права, яка зумовлена потребами суспільства чи є об'єктивною за природою, що чітко визначає електорат країни і окреслює коло претендентів на мандат представницького органу, гарантуючи цим заборону привілеїв чи дискримінаційних перепон для окремих індивідів або груп індивідів [7, с. 100]. Л. М. Дешко та Л. О. Тимченко у своїх працях зазначають, що виборчі цензи – це сукупність вимог (умов), передбачених конституцією держави та (або) її виборчим законодавством, які слугують умовами допуску (або недопуску) фізичних осіб або певних груп фізичних осіб для отримання та (або) реалізації їхнього активного та пасивного виборчого права, які зумовлені об'єктивними та (або) суб'єктивними обставинами, в тому числі історичним розвитком правової системи і традиціями державотворення [8, с. 26].

Поняття виборчих цензів отримало своє розуміння і у рішеннях Конституційного Суду України, зокрема у Рішенні від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002 у справі про виборчу заставу, Відповідно нього під виборчими цензами слід розуміти «визначені конституцією або законом умови для набуття або здійснення активного та пасивного виборчого права» [9].

Виходячи з наведених підходів до розуміння правової природи цензів і виборчих цензів як їх різновиду, можемо перейти до виокремлення ознак цензів у конституційному праві, які дозволять з'ясувати сутність і особливості цього явища, відмежувати його від інших подібних, однорідних понять. На нашу думку, можна виділити такі їх риси.

1) Цензи являють собою певні умови чи кваліфікаційні вимоги. При цьому відзначимо, що у вітчизняних доктринальних джерелах наразі немає єдиного підходу і тривають дискусії щодо саме цієї сутності цензів – чи це просто умови, вимоги чи кваліфікаційні вимоги, чи обмежувальні умови, окремі обмеження суб'єкта, пов'язані з його бажанням зайняти якусь посаду, займатися певним видом професійної діяльності (деяке обмеження загальної правосуб'єктності громадян, передбаченої відповідним профільним законодавством). При цьому ми солідаризуємося з тими вченими, які виступають проти того, щоб термін «ценз» розглядався як такий, що тотожний терміну «кваліфікація», та пов'язують це тим, що, як приклад, термін «виборчий ценз» має вже встановлену

свою історичну та політичну вагу, яка надає йому розпізнаваність в суспільному дискурсі та прямо вказує на зв'язок із виборами, допомагає уникнути непорозумінь й сприяє чіткому розумінню сутності цього правового явища [10, с. 14-15].

2) Формальна визначеність цензів, коли вони отримують правове оформлення у вигляді загальнообов'язкових юридичних приписів і визнання на рівні основного закону та/чи відповідного профільного конституційного законодавства країни. З юридичної точки зору, формальна визначеність цензів проявляється у тому, що, по-перше, вони знаходять свій вияв у правових нормах; по-друге, ці норми вирізняються своєю лаконічністю та однозначністю у врегулюванні суспільних відносин; по-третє, вони отримують свою зовнішню форму виразу й закріплення у відповідних нормативно-правових актах; по-четверте, отримавши своє правове визнання, цензи стають загальнообов'язковими правилами поведінки суб'єктів правових відносин, тобто вони отримують статус офіційно визнаних правил поведінки, а отже, стають обов'язковими до виконання тими, на кого вони поширюються і кому вони адресовані, по-п'яте, вони захищаються силою державного примусу завдяки діяльності вітчизняної системи правоохоронних органів, судів та інших державних органів і недержавних організацій, основним завданням яких є здійснення визначених у законодавстві превентивних заходів примусу та/чи пов'язані з охороною права від його порушень.

За загальним правилом при нормативно-правовому встановленні цензів верховенство належить конституції держави, а вже потім профільним законам. Хоча не завжди законотворці, в тому числі вітчизняні, йдуть цим шляхом. Так, у Конституції Латвійської Республіки зазначається, що віковий ценз, при досягненні якого суддя залишає свою посаду та йде у відставку, визначає окремий закон (ст. 84) [11, с. 409]. Не містить Основний закон цієї країни й вимог щодо осіб, які можуть бути призначені суддями загальних судів чи суддями Конституційного суду країни. Ці питання вирішені на рівні відповідних профільних законів. Так само в національній практиці державного будівництва, особливо в перші роки незалежності України та прийняття Конституції України, мали місце випадки закріплення окремих цензів на рівні законів. За цих обставин проявлялася роль Конституційного Суду України, який,

за твердженням С.П. Рабіновича та О.З. Панкевича, аргументування конституційності встановлених розрізень у правовому статусі окремих категорій осіб здійснював через визначення легітимної мети розрізень, їх суспільно значущого цільового призначення [12, с. 150].

3) Цензи за своєю природою бувають об'єктивними, коли вони більше пов'язані з фізичними даними особи та викликані природними факторами її здоров'я або вони зумовлюються потребами суспільства, тобто окремі їхні різновиди можуть мати реалізацію тільки в конкретних історично-політичних умовах, які й викликають необхідність визнання та фіксування таких цензів. Відтак, як важливий інструмент державотворення, цензи пройшли шлях історичної трансформації відповідно соціальних вимог і духу часу. Це легко прослідкувати на аналізі як етимології терміна «ценз», так і еволюції самого цього правового явища. Якщо перше характеризується походженням терміна від латинського *sensus* і у Стародавньому Римі під ним розумілося періодичне проведення перепису майна громадян для подальшої класифікації та поділу останніх на відповідні соціально-політичні, військові і податкові стани, то в Середні віки розуміння терміна трансформувалося, і він використовувався у значенні періодичного, регулярного, фіксованого оброку, податі, чиншу, який сплачувався залежними селянами своєму феодалу (сеньйору). Починаючи з Нового часу первісне поняття цензу модернізувалося в його сучасне сприйняття, коли під цензами розуміють умови/вимоги допуску особи до отримання певного статусу, посади чи користування окремими правами. Зміст таких умов/вимог у конституційному праві включає: по-перше, матеріальні критерії (вік; підданство/громадянство; постійне проживання; правосуб'єктність і дієздатність; морально-етичні або правові якості (несудимість, доброчесність тощо), тобто ті якісні характеристики суб'єкта, які держава визнає або/та вважає юридично значущими. По-друге, функціональне призначення (для виборчих прав – забезпечення усвідомленої участі з певного віку або психологічних якостей; для доступу до публічної служби – гарантії доброчесності та компетентності; для зайняття посад, передбачених конституцією – доброчесність, конституційний патріотизм, високий суспільно-політичний авторитет, досвід).

4) Цензи за своєю правовою природою балансують між необхідними потребами та дискримінацією і привілеями. Сама дискримінація, як обмеження прав особи або певної групи осіб у державі, залежить від соціального, культурного, політичного та правового розвитку суспільства. Тому те, що в одній державі, – як пише В. Ф. Нестерович, – буде вважатися грубим та кричущим обмеженням прав і свобод особи або певної групи осіб порівняно з іншими, в іншій державі через різні світоглядні підходи в суспільстві може розглядатися як звичайне та загальноприйняте явище [13, с. 86, 88]. Сучасний цивілізаційний підхід полягає у тому, що цензи не повинні виступати ні дискримінацією, ні привілеями, а мати демократичний характер і виступати умовами чи кваліфікаційними вимогами щодо осіб, які претендують реалізувати своє виборче право чи право на участь в управлінні державою.

5) Наступною рисою цензів є те, що вони не є універсальними для всіх держав та правових систем. Міжнародні організації, які виступають провідними інституціями у визначенні універсальності того чи іншого правового явища завдяки досягненню консенсусу між різними країнами, у нашому випадку визначили тільки універсальну типологізацію цензів, їх загальну природу, яка полягає у тому, що цензи не повинні бути дискримінаційними чи виступати привілеями для певних осіб чи групи осіб, що вони повинні мати демократичну сутність для реалізації громадянами своїх конституційних прав передусім права на участь в управлінні державою. Така міжнародна типологізація цензів стала базисом для подальшого їх розвитку на державному рівні окремих країн з урахуванням національних інтересів, правових традицій, менталітету народу цих країн, поглибленого їх тлумачення та нових соціальних реалій у світі. Тому сьогодні на національному рівні зустрічаються різні цензи та різна форма їх реалізації. В літературі це пояснюється тим, що загальні стандарти, хоч і вироблені міжнародною спільнотою, все ж таки зустрічають якийсь опір при їх застосуванні в національних правових системах окремих держав, насамперед, у рамках традиційних та релігійних правових сімей. Це пов'язується передусім з тим, що у кожному суспільстві панують свої традиційні цінності, які вироблялися століттями і відповідають ідеям розвитку цього суспільства. Прикладом цього слугує різниця в уявленнях про права людини між Сходом і Заходом, коли

те, що неприйнятно для однієї культури вважається священним для іншої, і навпаки (наприклад, кровна помста, розлучення). Ці відмінності культур у світі визнаються нормальними і зазначається, що культурна несхожість виступає рушійною силою еволюційного розвитку і визнання однієї культури і розповсюдження її в якості абсолютної істини для всіх народів – це не, що інше, як ігнорування і неприйняття цивілізаційного різноманіття [14, с. 7-8].

Отже, цензи у конституційному праві – це інституційно оформлений та функціонально визначений прояв регулятивної сутності конституційного права громадян на участь в управлінні державними справами, змістом якого є організаційно забезпечені та нормативно визначені критерії допуску громадян до реалізації цього права. Звідси ценз у конституційному праві – це встановлена конституцією та/чи профільним конституційним законодавством країни умова, кваліфікаційна вимога щодо фізичних осіб для реалізації ними свого конституційного права на участь в управлінні державою, що зумовлена потребами суспільства і виступає механізмом заборони привілеїв чи дискримінаційних перепон для окремих осіб, кваліфікованих за певними біологічними чи соціальними ознаками.

1. Словник української мови: в 11 т. Т. 11 / редкол.: І.К. Білодід (голова), А. А. Бурячок, В. О. Винник та ін. Київ: Наукова думка, 1980. 700 с.
2. Батанов О. В. Ценз. *Юридична енциклопедія: В 6 т.* / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2001. Т. 6. С. 348.
3. Голубовська І. О., Шовковий В. М., Лефтерова О. М. та ін. *Багатомовний юридичний словник-довідник*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 543 с.
4. Виборчий ценз. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%B9_%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B7
5. Дем'яненко Б.Л. Ценз виборчий. URL: https://vue.gov.ua/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D0%B7_%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%B9
6. Панасюк В. М. Цензи в конституційному праві. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 47-50.
7. Марцеляк О. В. Виборчий ценз. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Т. 4. Конституційне право /редкол.: Ю. Г. Барабаш (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2024. С. 100-105.
8. Дешко Л. М., Тимченко Л. О. Поняття та класифікація цензів у виборчому праві. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 5. С. 24-29.
9. Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002 (справа

про виборчу заставу). *Офіційний вісник України*. 2002. № 6. Ст. 245. **10.** Глиняний І. В. *Виборчі цензи: конституційно-правове дослідження: дис. ... докт. філософії 081 – Право*. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 211 с. **11.** Конституція Латвійської Республіки /Конституції країн світу: в 20-ти томах. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. Т. 8. С. 409. **12.** Рабінович С. П., Панкевич О. З. Принципи рівності й недискримінації в конституційному правосудді України. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 147–170 **13.** Нестерович В. Ф. Заборона дискримінації як важливий міжнародний та конституційний принцип в галузі прав людини. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/18/10.pdf> **14.** Бадьон К. Визнання універсальності прав людини: декларативні стандарти. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/2ce51edf-d601-4ad1-8571-b20a76ca1eb9/content>

References

1. *Slovyk ukraïnskoi movy: v 11 t. T. 11 / redkol.: I.K. Bilodid (holova), A. A. Buriachok, V. O. Vynnyk ta in.* Kyiv: Vyd-vo «Naukova dumka», 1980. 700 s. **2.** *Batanov O. V. Tsenz. Yurydychna entsyklopediia: V 6 t. T. 6. /Redkol.: Yu.S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in.* Kyiv: «Ukrainska entsyklopediia», 2001. S. 348. **3.** *Holubovska I. O., Shovkovyi V. M., Lefterova O. M. ta in. Bahatomovnyi yurydychnyi slovyk-dovidnyk.* Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2012. 543 s. **4.** *Vyborchyi tsenz.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%B9_%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B7 **5.** *Demianenko B.L. Tsenz vyborchyi. Velyka ukrainska entsyklopediia.* URL: https://vue.gov.ua/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D0%B7_%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%B9 **6.** *Panasiuk V. M. Tsenzy v konstytutsiinomu pravi. Porivnialno-analitychne pravo.* 2019. № 3. S. 47-50. **7.** *Martseliak O. V. Vyborchyi tsenz. Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia: u 20 t. T. 4. Konstytutsiine pravo / redkol.: Yu.H. Barabash (holova) ta in.; Nats. akad. prav. nauk Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy; Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho.* 2024. S. 100-105. **8.** *Deshko L. M., Tymchenko L. O. Poniattia ta klasyfikatsiia tsenziv u vyborchomu pravi. Visegrad Journal on Human Rights.* 2021. № 5. S. 24-29 **9.** *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 30 sichnia 2002 roku № 2-rp/2002 (sprava pro vyborchu zastavu). Ofitsiyni visnyk Ukrainy.* 2002. № 6. Ст. 245. **10.** *Hlynianyi I. V. Vyborchi tsenzy: konstytutsiino-pravove doslidzhennia: Dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 – Pravo. Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia».* Одеса, 2023. 211 с. **11.** *Konstytutsiia Latvïiskoi Respubliki. Konstytutsii krain svitu v 20-ty tomakh.* Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K, 2023. Т. 8. С. 409 **12.** *Rabinovych S.P., Pankevych O. Z. Pryntsyпы rivnosti y nedyskryminatsii v konstytutsiinomu pravosudivi Ukrainy. Pravo i hromadianske suspilstvo.* 2014. № 1. С. 147–170 **13.** *Nesterovych V.F. Zaborona dyskryminatsii yak vazhlyvyi mizhnarodnyi ta konstytutsiyni pryntsyпы v haluzi*

prav liudyny. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/18/10.pdf>
14. Badon K. Vyznannia universalnosti prav liudyny: deklaratyvni standarty. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/2ce51edf-d601-4ad1-8571-b20a76ca1eb9/content>

Marchuk Maryna. Legal nature of qualifications in constitutional law

The article is devoted to the study of the essence of qualifications and their role in constitutional law.

A democratic approach to understanding the role and the very legal nature of qualifications in constitutional law implies the legitimate formation of public authorities and their further participation in constitutional and legal relations in accordance with the provisions of the Basic Law. Electoral and other qualifications are one of the instruments of legitimization of state power in Ukraine, since it is in the plane of legitimacy of the functioning of the constitutional and legal mechanism of public power that the appointment of qualifications in constitutional law is most manifested, which, on the one hand, act as one of the legal structures of the activity of the state and society, and on the other - as an instrument for citizens to exercise their right to participate in state governance.

This raises the issue of the need for a qualitative study of the legal nature of qualifications in the constitutional law of Ukraine, since this problem is considered rather fragmentarily in the scientific works of domestic legal scholars, who have not so much studied and continue to study the nature of qualifications in constitutional law as their essence and purpose in electoral law.

Thus, the article properly and comprehensively explains the essence of qualifications in constitutional law, their characteristics and legal nature, which made it possible to formulate the concept of qualifications from both a formal-legal and a philosophical point of view.

The author notes that in domestic legal science, the legal nature of qualifications has been mainly studied through the prism of electoral qualifications. This indicates the need for a more qualitative and complete study of the essence, characteristics and features of qualifications as a legal phenomenon that plays an important role in the exercise by citizens of Ukraine of their constitutional right to participate in the management of state affairs.

The work examines in detail the interpretation of both the term qualification itself, contained in the legal encyclopedic literature, as well as formulated by well-known domestic scientists, and the reflection of the internal nature of this phenomenon, its socio-legal purpose, formal certainty and functional role in the system of state formation. The emphasis is on the features of qualifications in constitutional law, which allowed us to correctly and comprehensively clarify their essence and formulate the concept of qualifications from a philosophical point of view.

It is concluded that from a philosophical point of view, the qualification in constitutional law is an institutionally formalized and functionally defined

manifestation of the regulatory essence of the constitutional right of citizens to participate in the management of state affairs, the content of which is organizationally secured and normatively defined criteria for admitting citizens to the exercise of this right. Hence, a qualification in constitutional law is a condition established by the constitution and/or the country's relevant constitutional legislation, a qualification requirement for individuals to exercise their constitutional right to participate in state governance, which by its nature is determined by the needs of society and acts as a mechanism for prohibiting privileges or discriminatory barriers for individuals qualified by certain biological or social characteristics.

Key words: Constitution of Ukraine, constitutional law, legislation, state formation, qualifications, electoral qualifications.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 15.03.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.04.2026 р.

Дата публікації: 28.04.2026 р.